

УДК 821.161.2'06-311.3
К27

Сергій Карюк

К27 Голота. Справа осавула / Карюк Сергій. — К.: Гамазин,
2023. — 252 с.

ISBN 978-966-279-252-2

Київ... 1768 рік... Богуслав Голота — ліценціат Болонського університету повертається до міста разом з коханою Сташкою Басавреjk. У, на перший погляд, спокійному Києві все як завжди, але зненацька низка загадкових пожеж та вбивств прокочується столицею, жахаючи містян.

Чи зможе Голота врятувати Київ та знайти вбивцю й палія? Чи кияни мають рацію і це справа рук зовсім не людини?

УДК 821.161.2'06-311.3

ISBN 978-966-279-252-2

© Карюк С., 2023
© Гамазин (художнє оформлення,
оригінал-макет), виключна ліцензія
на видання, 2023

ПРОЛОГ

Вітряк малював у нічному небі вогненний хрест. Махав охопленими полум'ям крилами, викидав снопи іскор. Вогонь уже охопив дах. Дерево тріщало й корчилося в муках. Ядучий дим розповзався навколо. Різав очі, витискаючи сльози.

Згорблена громада млина стояла окремо від хат. Висіла просто над урвищем, з якого виринала дорога. Кожен, хто нею піднімався, нагорі відразу завмирав від золота київських пагорбів, що блищали на сонці. День смерті став для вітряка днем слави. Вперше й востаннє він привернув до себе більшу увагу ніж місто.

Полум'я стріляло прямо догори. Кожен вибух іскор примушував замружуватись. Однак люди не рухалися, напівколом оточивши пожежу. Хтось заворожено дивився на вогонь, хтось — на врятовану.

Жінку середніх літ витягли з млина через вікно. Вона важко сиділа на дерев'яних колодах.

Часто дихала й тремтіла всім тілом. Її душив кашель. Кожному, хто його чув, ввижались почорнілі від попелу легені. Кому доводилося бачити такі пожежі, розумів: мірошниця прожить недовго. День-два — не більше. Отруєні чадом нутроці вже почали вмирати.

Уже ніхто не метушився, не носив баклажки з водою. Не засипав вогонь піском, не намагався врятувати. Всі заворожено дивилися, як вітряк перетворювався на величезний смолоскип.

Несподівано юрба здригнулася від гуркоту. Двері млина, хитнувшись, упали. Війнуло палючим жаром. Довгий язик вогню облизав ґанок і повернувся назад, залишивши на підвір'ї щось. Це щось було оповите димом і вогнем, неначе народжене цими двома смертоносними бісами. Щось ворухнулося. І всі відразу зрозуміли, що то — людина. Обгоріла, обпечена до невпізнанності. В пошматованому вогнем одязі, червоних пухирях, зі згорілими віями й волоссям. Уже наступної миті нажахані люди впізнали спаленого. Це був мірошник Йосип. Не встигли найближчі жінки заголосити, як він заворушився. Жінки, замість протяжно голосити, заверещали від жаху.

— Рятуйте, хто в Бога вірує, — ледь розбірливо гукнув мірошник почервонілими губами. Раптом усі закам'яніли від жаху: на місці очей у чоловіка вони розгледіли дві криваві рани. Люди шоковано застигли. Йосип витягнув тремтячу руку й ухопився нею за землю, підтягнувся. Знов. Ще раз. І ще. Кожен рух мірошника змушував ошелешений натовп відступати. Всі воліли триматися на відстані, неначе мірошник

ніс за спиною чуму. Йосип уперто повз, не розуміючи, що йому залишилося жити години, а як пощастить — хвилини, він уперто чіплявся скоцюбленими руками за землю. Підтягував тіло, втікаючи від смерті.

Врешті чоловік завмер. Відчув щось. Нічне небо розірвало його страшне й моторошне передсмертне виття.

Юрба сахнулася. Хтось відступив, хтось побіг геть, хтось не знайшов сили ворухнутися.

Адже всі відчули. Й побачили. За стіною вогню стояла темна постать у каптурі. По каптуру танцювали відблиски вогню. Невідомий ховав обличчя. Стояв, не рухаючись. Навколо розсипалися міріади іскор, а пальці, долоні й передпліччя невідомого оповивали блискавки. Яскраво-сині, вони мережилися руками. Переливалися. Падали з пальців, зникали, не торкаючись землі. Всі розуміли, кого бачать. Сам диявол прийшов насолодитися виглядом смерті й криками болю.

Мірошник замовк. Затих на розпеченому піску. За кілька секунд усі здригнулися від глухого звуку. На колодах лежало бездиханне тіло мірошникової дружини. Коли ж повернули голови й почали шукати очима постать із блискавками на руках, то не побачили нічого — лише ніч та рій іскор.

Розділ 1

Коли купецька валка виринула з яру, її зустріли рештки вщент згорілого млина. Вигорілі стіни, щоправда, вперто стояли, а від вітряка залишилися два крила, що зараз поскрипували від вітру.

Вершник — чорноволосий, із короткими акуратними вусами чоловік — байдуже подивився на попелище. З більшим інтересом — на місто, що вперше показалося вдалині. Небо над Києвом було сірим. З-за хмар час від часу проривалося сонце. Щоразу, коли це ставалося, з київських гір в очі било сяйво золотих бань. Хрести на їхніх вершечках зарозуміло тягнулися вгору. Виглядало все велично й урочисто. Однак вершник знав — то обман.

Величні часи міста давно минули. Зараз воно нагадувало викинутого на берег кита, рештки якого вершник колись бачив на узбережжі Португалії. Величезне морське чудовисько

повністю зогнило, залишивши по собі величезні кістки, що біліли на піщаному березі. В залишках велетня влаштували собі колонії морські птахи, які тисячами здіймалися в небо під час найменшої небезпеки. Їх було так багато і летіли вони так щільно, що часто стикалися одне з одним. Деякі падали, розбивалися об кістки і просто там конали. Видовище було моторошним і нагадувало жертвоприношення мертвому богу.

Людина, що називала себе ліценціатом Болонського університету, юристом і богословом Богуславом Голотою, здригнулася від вітру. «Розпроклята осінь, — подумалось йому. — Ще хвилину тому гріло, й на сонце можна було дивитися хіба крізь примружені очі. Та ледь встиг зморгнути, і ось тобі — хмари, чортова мжичка й вітер». Ліценціат зіщулився. Півпляшки медовухи, що плескалася зараз в його жилах, вже не гріла. Він щільніше завернувся в плащ і торкнувся ногами боків неспокійного коня. Поїхав до самого серця валки, туди, де серед возів скрипіла великими колесами карета.

У простому, проте якісно збитому екіпажі, запряженому четвіркою гнідих фризьких коней, сиділа багато вбрана дівчина — в короткій облямованій хутром накидці з каптуром і розрізами для рук. Крізь віконце видно було її красиве обличчя з татарськими вилицями й міцно стиснутими повними губами. Панянка схилила голову з гладко зачесаним смоляним волоссям, пильно вглядаючись в папери, повні цифр.

Вона повільно виринула з бухгалтерської книги, коли Голота хвацько, хоч із зусиллям, осадив коня просто біля карети.

— ...І з того часу бродять вони повними смутку Єлисейськими полями й не можуть зустрітися... — почав він та відразу ж замовк, наштотхнувшись на пустий погляд дівчини. — Це я про проклятий дебет і не менш клятий кредит, що ніяк не можуть звестися, — пояснив Голота здивованим карим очам. Він ще натужно усміхався, та усмішка поволі перетворювалася на гримасу. А все через коня. Спочатку баский молодий жеребчик нервово роздував ніздрі, тоді переступав тонкими ногами і косив оком. А далі — рвонув до запряженої молодої кобили, не звертаючи уваги на зусилля свого не надто тверезого вершника. Дівчина з татарським обличчям уважно дивилася на відчайдушні спроби ліценціата втримати охоплену несподіваною любовною лихоманкою тварину.

— Холерна шкапо! — кризь зуби лаявся Голота. — Та що з цією бісовою твариною? Зупинись, скотиняко! — рвучи повіддя, гарчав ліценціат. Та жеребчик, що раптом зійшов з розуму, лише люто місив грязюку копитами.

— Від розбійників відбилися? — продовжуючи спостерігати за відчайдушною боротьбою, несподівано згадала дівчина. Запитала відсторонено, наче мова йшла про вчорашню сварку сусідських собак.

— Це тобі просто зараз потрібно знати?! Ні, Сташечко, не відбилися! Мене от — убили! — спересердя крикнув роздратований Голота, що

майже сповз із сідла, втратив повід і тепер ледь тримався за гриву. При цьому він все ж примудрявся розповідати.

— Якись виродки були — московити наче... У нас — один поранений. Може, — важко дихав Голота, — встигнемо довести. Але головне — валка ціла. Крам у безпе...ці, — останнє слово ліценціат ледь прохарчав і явно витратив на фразу залишки сили. Рука ковзнула з гриви, і він кулею вилетів із сідла. Валка зупинилася.

— Прекрасно... — оцінивши циркову еквілібристику ліценціата, констатувала дівчина. — До речі, а ми де зараз? — покрутила головою та, яку по всій Європі знали як Станіславу Басаврейк, спадкоємицю амстердамського торгового дому «Басаврейк і сини».

— Здохни, скотино дурна! — заволав Голота до жеребця, що тепер наче лоша носився навколо купецької валки, високо підкидаючи задні ноги. Розлючений ліценціат важко піднявся і повернувся до дівчини. — Де ми, питаєш, Сташечко? Тобі географічні координати, дорогоцінна моя? Де оце все бісове болото на карті світу, солоденька? — знову і знову питав він, люто струшуючи бруд з каптана. — Кохана, та це ж очевидно! Навколо — екзотичні землі, повні соковитих плодів та сонця. Благословенна країна Пресвітера Іоанна. Цейлон, Бангалор, Берег Слонової Кістки, Перу... — наштотхнувшись на крижаний погляд, Голота все ж замовк, заплющив очі та глибоко вдихнув.

— Борщагівка, — проказав вже спокійніше. — За три години, якщо пощастить не застрягти